

Ärende: VN/27452/2020/

Arbetsgruppens betänkande om uppdatering av offentlighetslagen

Allmän motivering och förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Era synpunkter på den allmänna motiveringen samt på avsnittet om förhållandet till grundlagen och lagstiftningsordningen (avsnitten 2–5 och 10 i betänkandet)?

-

Förslag om utvidgning av tillämpningsområdet

Vilken är er bedömning av konsekvenserna för skötseln av den offentliga förvaltningsuppgiften som helhet om tillämpningsområdet för offentlighetslagen utvidgas enligt förslaget i betänkandet? Finns det några särskilda konsekvenser som har att göra med just er organisations verksamhet och som saknas i betänkandet?

-

Vilken är er bedömning av konsekvenserna av att tillämpningsområdet för offentlighetslagen utvidgas enligt förslaget så att det omfattar samfund och stiftelser som omfattas av ett offentligt samfunds bestämmande inflytande. Finns det några särskilda konsekvenser som har att göra med just er organisations verksamhet och som saknas i betänkandet?

Enligt vår syn kräver grundlagen inte att tillämpningsområdet för offentlighetslagen utvidgas utanför den offentliga förvaltningens uppgifter. Trots det kan det anses vara motiverat att öka öppenheten i verksamheten för de bolag och stiftelser som är under offentlig kontroll, liksom för deras dotterbolag och dotterstiftelser. Det föreslagna sättet att genomföra detta är dock inte motiverat eller ändamålsenligt, eftersom det kan leda till negativa och skadliga effekter för dessa bolags och stiftelsers verksamhet.

För att uppnå ökad öppenhet och bättre insyn i de bolag och organisationer som är under offentlig kontroll, finns det alternativa metoder som inte nödvändigtvis innebär att offentlighetslagen måste utvidgas. Dessa alternativa metoder bör vara mer hanterbara för bolagen och mindre begränsande för deras verksamhet än de föreslagna metoderna. Genom alternativa metoder kan väsentlig information om dessa bolag och organisationer göras mer tillgänglig än vad som skulle vara möjligt

genom enskilda informationsbegäranden enligt den nuvarande modellen för offentlighetslagen. Därför bör öppenhet och principen om offentlighet primärt utvecklas med hänsyn till de tidigare nämnda förutsättningarna.

För närvarande uppnås öppenhet och insyn i bolag som är under offentlig kontroll genom kommunikation, information och offentliggörande av dokument från moderorganisationer, såsom kommuner. Genom ägarstyrning har kommuner möjlighet att samla in relevant information om de bolag som är under deras kontroll, vilket redan nu omfattas av offentlighetslagen enligt gällande regler. Aktiebolagslagen och andra lagar som gäller olika organisationsformer ger också möjlighet att fortsätta utveckla öppenheten i bolag som är under offentlig kontroll genom kommunikation och information från moderorganisationer. Förbättrad kommunikation och insyn kan också påverkas via koncernstyrning.

En annan möjlighet i stället för en utvidgning av offentlighetslagen vore att införa ett allmänt informationskrav på motsvarande sätt som tillämpas på börsbolag i dagsläget. Informationskravsbaserad öppenhet skulle inte heller innebära samma problem och tolkningsfrågor som utvidgningen av offentlighetslagen när det gäller affärshemligheter.

I mindre kommuner är ofta de kommunala bolagen också förhållandevis små med få anställda. En ökad administrativ börda på dessa bolag skulle kunna inverka menligt på bolagens möjlighet att konkurrera på marknaden om kostnaderna för den ökade administrationen, som inte finns på samma sätt på den privata sidan, kostnadsmissigt ska slås ut på bolagets tjänster. Det skulle också få återverkningar på kommunerna på det administrativa planet eftersom bolagen med all sannolikhet kommer att behöva hjälp med tolkningen av lagen och med de administrativa uppgifterna.

Kommunala utvecklingsbolag är i huvudsak inte verksamma på marknaden och är i praktiken alltid in-house-bolag ägda av kommuner, vilka även nu föreslagna ändringar i offentlighetslagen skulle omfatta. De viktigaste egenskaperna hos dessa bolag när de samarbetar med företag är expertis och förtroende. Ett företag kan lita på att diskussioner, material, information om investerings- och etableringsplaner samt beslut med utvecklingsbolaget förblir konfidentiella. En av de främsta anledningarna till att utvecklingsbolagen grundades var att företagets information skulle hanteras mer konfidentiellt än om den hanterades direkt av kommunen. En utvidgning av offentligheten till dessa bolag skulle kunna äventyra förtroendet för bolagen.

Kommunikationen från bolag som är under offentlig kontroll bör primärt utvecklas genom aktivt arbete från den offentliga sektorn och de bolag som är under deras kontroll. Detta gynnar en bredare allmänhet och andra intressenter genom att ge dem bättre tillgång till relevant information. Enbart tillämpning av offentlighetslagen är inte den mest effektiva eller bästa metoden för att säkerställa att relevant information når allmänheten.

En utvidgning av offentlighetslagen skulle få följder på flera plan och inom kommunerna kan man ibland se att vi får fler sökande till en ledande tjänst i ett kommunalt bolag då ansökningsprocessen inte är offentlig eftersom dessa tjänster även lockar sökande från den privata sektorn. Offentligheten kring rekryteringar kan ibland försvåra ett byte från den privata sektorn till den offentliga sektorn. Eftersom de kommunala bolagen konkurrerar om samma personal som de privata bolagen skulle en ändring av offentlighetslagen bli en klar och tydlig konkurrensnackdel för de kommunala bolagen.

Enligt er bedömning, vilka konsekvenser har det för säkerheten om tillämpningsområdet av den offentlighetslag som föreslås i betänkandet utvidgas? Är sekretessgrunderna i den gällande offentlighetslagen tillräckliga för att skydda uppgifter som hanteras av aktörer som enligt förslaget börjar omfattas av tillämpningsområdet eller börjar omfattas av tillämpningsområdet i större utsträckning? Har er organisation uppgifter som det är nödvändigt att hemlighålla, till exempel ur säkerhetssynpunkt, men som det inte är möjligt att hemlighålla utifrån sekretessrekvisiten i den gällande lagen eller i speciallagar?

Offentlighetslagens bestämmelser om sekretess bör omprövas och möjliggöra bättre skydd av särskilt säkerhetsrelaterad information. Kommunernas säkerhetsdokument, särskilt beredskapsplaner, är av särskilt intresse. Vissa delar av beredskapsplanerna har publicerats ganska öppet, och senare bedömningar har visat att vissa uppgifter möjligen skulle kunna omfattas av sekretess enligt gällande lagstiftning. Det är viktigt att överväga bestämmelserna om sekretess för beredskapsplaner på lagstiftningsnivå. Det samma bör även gälla detaljerade ritningar över offentliga byggnader som kunde få ett bättre skydd i sekretessbestämmelserna.

Övriga förslag i betänkandet

Har andra förslag än förslagen om utvidgning av lagens tillämpningsområde några konsekvenser med tanke på säkerheten för er organisation och hurdana konsekvenser är det fråga om?

-

Lagförslag och specialmotivering

Era synpunkter på lagförslaget och motiveringarna till de bestämmelser som gäller lagförslaget i varje kapitel?

1 kap

Vad gäller tillämpningsområdet för offentlighetslagen har detta kommenterats ovan.

2 kap

-

3 kap

Enligt den föreslagna 12 §, punkt 7 skulle rätten till information från protokollet börja när protokollet har godkänts, om det inte har upprättats för att förbereda ärendet eller för myndighetens interna arbete. Denna definition är otydlig.

Justeringen och godkännande av kommunala protokoll regleras inte direkt i lag. I KomL 90 § stadgas dock att kommunerna i sina förvaltningsstadgor ska inta bestämmelser om detta. I de flesta kommuner är det i slutändan ordföranden som beslutar om innehållet i organets protokoll före det justeras. Ordföranden godkänner innehållet i protokollet för granskning genom sin egen underskrift. Protokollföraren fungerar som en verifierare genom sin underskrift. Protokollet granskas på det sätt som organet beslutar, oftast av protokolljusterare eller vid nästa organmöte. Granskningen av protokollet har en viktig rättslig verkan, eftersom beslutet anses ha fattats i samband med granskningen av det berörda protokollet. Det finns ingen orsak att koppla tidpunkten för offentliggörande till godkännandet av protokollet på grund av rättsverkningarna som justeringen har.

I detaljmotiveringarna till nämnda lagrum sägs att "I praktiken är det så att protokoll inte längre undertecknas." vilket inte gäller inom det kommunala. Protokollen undertecknas inte fysiskt eftersom protokollen primärt lagras elektroniskt, men de undertecknas nog elektroniskt och vid tidpunkten för justeringen uppstår den slutliga formuleringen av beslutet. Därför behövs ett förtydligande i 12 § punkt 7 om lagen avses ändras på detta sätt.

4 kap

-

5 kap

-

6 kap

-

7 kap

-

8 kap

-

Övriga synpunkter

Andra eventuella synpunkter

Offentlighetslagens bestämmelser om sekretess bör omprövas och möjliggöra bättre skydd av särskilt säkerhetsrelaterad information. Kommunernas säkerhetsdokument, särskilt beredskapsplaner, är av särskilt intresse. Vissa delar av beredskapsplanerna har publicerats ganska öppet, och senare bedömningar har visat att vissa uppgifter möjligen skulle kunna omfattas av sekretess enligt 24 § 8 punkten. Det är viktigt att överväga bestämmelserna om sekretess för beredskapsplaner på lagstiftningsnivå.

Engren Helena
Malax kommun